

de bres

Vecht en Plassengebied

lentenummer

jaargang 37 2022

IVN Vecht en Plassengebied laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond en belangrijk natuur is. Dat doen we d.m.v. natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. Zelf leren en doen staan centraal. Zie ook <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied>

De Bres is het tijdschrift voor de leden en donateurs van de IVN afdeling Vecht en Plassengebied. Wij zijn actief in het gebied aan weerszijden van de Vecht met daarin de plaatsen Utrecht, Leidsche Rijn, Vleuten-de Meern, Maarssen, Breukelen, Loosdrecht en Loenen. Dit is een gevarieerd landschap met een rijke natuur. In het gebied organiseren wij wandelingen, lezingen en cursussen. Op deze manier proberen we mensen zoveel mogelijk van het landschap te laten genieten en te laten ervaren hoe bijzonder de natuur is.

Nog geen lid? Ontdek de natuur met het IVN! Bovendien steun je als lid ons werk. Wij willen voor iedereen de natuur dichterbij brengen. Ook voor wie het niet vanzelfsprekend is, zoals ouderen, chronisch zieken en kinderen. Jouw lidmaatschap helpt daarbij.

Vanaf €2,- per maand ben je al lid, meld je aan via de website <https://www.ivn.nl/steun-ivn/word-lid>

Bericht van de voorzitter

Tja, toen was ik ineens voorzitter van onze mooie vereniging. Een beetje onverwachts was het wel. Het begon eind vorig jaar met een opmerking van mijn vrouw, die toen net haar gidsopleiding had afgerond. 'Ik lees in de Bres dat ze een nieuwe voorzitter voor Vecht en Plassengebied zoeken, want John houdt ermee op. Is dat niks voor jou?' 'Maar ik ben geeneens lid...' 'Da's geen probleem, met één muisklik kun je je aanmelden'.

Ze weet dat ik besturen en vergaderen leuk vind; al meer dan 40 jaar zit ik altijd wel in een of ander bestuur van een vereniging of stichting. En interesse voor de natuur heb ik van jongs af aan – niet vreemd dus dat ik biologie heb gestudeerd. Na die opmerking van mijn vrouw begon het idee rond te spoken in mijn hoofd en ik moest toegeven dat het me wel aansprak. Maar ja, zat IVN V&P wel op mij te wachten? Ik heb eerst mijn licht eens opgestoken bij wat bevriende IVN-ers, die ik bij verschillende excursies en activiteiten had leren kennen. Welnu, hun reacties waren bemoedigend genoeg om een volgende stap te zetten.

Dan kom je in een formeel traject terecht: nette sollicitatiebrief schrijven, pittig interview met de sollicitatiecommissie, lange wandeling / vergadering met de toenmalige voorzitter, zenuwachtige spanning tot de bevrijdende email, officiële voordracht op de agenda van de Algemene Ledenvergadering... Je maakt wat mee als kandidaat voorzitter, hoor. Het lijkt wel een echt bedrijf! Maar goed, na een blijkaar goed gevallen betoog mijnerzijds hebben jullie me op de ALV het vertrouwen gegeven om de komende vier jaar jullie voorzitter te zijn. Bedankt, ik heb er zin in.

Wat nu? Wat gaat er veranderen nu jullie een nieuwe voorzitter hebben? In principe niets! Ik bedank bij deze mijn voorganger John voor het overdragen van een solide, goed lopende vereniging met een hecht, gemotiveerd en betrokken bestuur waarvan ik nu deel uitmaak. 'Never change

a winning team' dus! Dat wil niet zeggen dat alles altijd bij het oude blijft. Onze omgeving verandert en wij veranderen mee. De overkoepelende IVN-organisatie helpt ons daarbij met allerlei initiatieven en acties waarbij wij kunnen aansluiten. Ik ben half april samen met nieuw medebestuurlid Anina Jonker naar de landelijke IVN-bestuurdersconferentie geweest. Dat was heel inspirerend. Ik heb er een aantal ideeën aan overgehouden waar we de komende jaren in onze eigen vereniging mee vooruit kunnen. Een van de zaken die mij aansprak is het stimuleren van samenwerking, zowel met IVN-verenigingen in onze omgeving als met andere organisaties die iets moois met en voor de natuur willen doen. Contacten met andere IVN-verenigingen zijn goed geregeld via het IVN-regio-overleg, dus dat loopt wel. Contacten met andere organisaties liggen wat lastiger; daar is eigenlijk niet echt iets voor. Vandaar bij deze een oproep aan jou, lezer: heb je contacten met een andere organisatie waarvoor wij als IVN iets kunnen betekenen of omgekeerd? Laat het weten, want samen staan we sterker dan in ons eentje. Een ander goed idee vond ik het concept 'IVN als beweging'. Daar bedoelt men mee, dat je als vereniging niet alles vooraf moet willen dichtregelen en structureren in commissies, werkgroepen, protocollen, procedures; meer moet openstaan voor spontane ideeën en acties vanuit 'het veld'. Dat spreekt mensen aan. Niet iedereen bijvoorbeeld voelt ervoor om zich voor langere tijd vast te leggen in een werkgroep. Maar spontaan in actie komen om in je wijk een parkje vlindervriendelijk te maken of zoiets, daar wil je vast wel eens aan bijdragen. Dus nog een oproep: heb je zo'n spontaan idee, meld het en wij zoeken er medestanders bij. Hoor of lees je zoiets en is het iets voor je: sluit je aan. Mooier nog, stimuleer ook anderen om zich aan te sluiten, zodat wij als IVN-vereniging in brede kring kunnen laten zijn hoe waardevol wij zijn voor de gemeenschap. Er ligt heel wat nuttig werk voor de natuur en plezier in de natuur op ons pad, dus doe mee en maak er iets moois van. Zoals gezegd: ik heb er zin in!

Hans van Loenhoud

Vertrouwenscontactpersoon

Op 22 april was er een bijeenkomst van het IVN voor vertrouwenscontactpersonen (VCP), de nieuwe functienaam, waarin de nieuwe structuur uit de doeken werd gedaan. Daarnaast was er aandacht voor de invulling van de taak en de vragen daarover. Er werd geoefend met gespreksvoering. Rob Meijers, toen nog secretaris bij het landelijk IVN bureau, tevens lid van IVN afdeling Vecht en Plassengebied en mijn ex-natuurguidsenopleiding-cursusgenoot, gaf een heldere toelichting op de structuurwijziging voor de vertrouwens (contact)personen binnen het IVN.

Magda van der Wees, expert Sociale Veiligheid van het NOV (Nederlandse Organisatie voor Vrijwilligerswerk) leidde de dag. Zij

deed dat kundig, het programma zat goed in elkaar.

De aanpassing is de volgende: de vertrouwenscontactpersoon (VCP) is nu het eerste aanspreekpunt binnen een afdeling bij klachten/vragen over situaties met ongewenst gedrag. De wens is om het de melder van ongewenst gedrag zo eenvoudig mogelijk te maken om te melden, daarom is de functionaris zo dicht mogelijk op de 'werkvloer' gepositioneerd. Verondersteld wordt dat de VCP binnen de afdeling herkenbaar en goed benaderbaar is.

Nadat de klacht is gemeld bij de VCP volgt een gesprek tussen de melder en de VCP waarin goed wordt geluisterd naar de klacht en goed wordt nagegaan wat de wens van de melder is. Samen wordt dan het vervolg besproken. De VCP kan zo nodig na overleg met de melder een vertrouwenspersoon (VP) inschakelen. Een VP is een

betaalde, gecertificeerde kracht, IVN-breed inzetbaar.

Ik vond het heel inspirerend en boeiend om dieper op de functie-inhoud in te gaan. Daarnaast was het nuttig en plezierig om de functionarissen uit de buurafdelingen te ontmoeten en om te horen over hun ervaringen. En, niet onbelangrijk, er was een goed verzorgde lunch.

Als je een situatie meemaakte bij IVN Vecht en Plassengebied waarover je vragen hebt en die situatie in vertrouwen wilt bespreken, dan kun je mij bereiken per mail. Ik neem dan zo spoedig mogelijk contact met je op.

*Met vriendelijke groet,
Tineke Schermerhorn*

*Vertrouwenscontactpersoon (VCP)
IVN Vecht en Plassengebied
vertrouwenspersoon@ivnvechtplas
sen.org*

In de Kijker

Het Zwarte Water

Ondanks de drukke binnenstad is er veel natuur in de stad Utrecht. Aanleiding voor Menno Bentveld en Willemijn Veenhoven van het Natuurprogramma Vroege vogels om op vrijdag 12 november in het programma aandacht te besteden aan bijzondere planten en fossielen in de stad. Bij het item over fossielen maakte Stadspaleontoloog Jelle Reumer samen met Willemijn Veenhoven een ronde door de stad. In de Lange Nieuwstraat bekeken ze in een stoep een 350 miljoen jaar oude bekervormige spons en in de Korte Smeestraat in een trottoirband een koraalkolonie. Hetzelfde gebeurde op 82 meter hoogte op de stijger rond de Domtoren bij afdrucken van schelpen die lijken op die van Penhorens. Fossielen vind je alleen in sedimentgesteente als kalksteen en leisteen.

Bij het Zwarte Water ging de aandacht van Menno Bentveld, bioloog Jonathan Filius en Natuurfilmer Tim Visser uit naar muurplanten. Volgens Jonathan Filius is het Zwarte Water het restant van een oude veensloot. Niet zo gek als je bedenkt dat ook

de Vecht van oorsprong een veenrivier was. In een schilderachtige omgeving bracht de filmer met eenvoudige middelen o.a. Steenbreekvarens, Tongvarens, een pol met betrekkelijk kleine Zwartsteel varens, de Tripmadam in beeld. De Tripmadam, *Sedum rupestre*, is een vetplant die je eerder op daken dan langs de kademuur van het Zwarte Water verwacht. Volgens de 'Stadsflora van de Lage Landen' zit de plant als stadsplant in de lift door het verwilderen van planten van 'groene daken' en in tuinen. Het is een plant met korte rechtopstaande, altijd groene bebladerde stengels met gele bloemen met zeven bloemblaadjes die van juni tot september bloeien. Muurplanten gedijen in de vochtige omgeving zoals op muren van baksteen waar bij het metselen kalk aan de mortel is toegevoegd. Lange tijd moest Utrecht het zonder Zwartsteelvaren doen, totdat bij de Nieuwe Kade een nieuwe muur werd gebouwd, speciaal ingericht en beplant met muurplanten waaronder de Zwartsteelvaren. En nu dus ook te zien langs het Zwarte Water.

Het Zwarte Water is meer dan een schilderachtige plek met een verscheidenheid aan muurplanten. In de vijftiende eeuw wordt in de grote steden turf de belangrijkste brandstof. Het transport van turf ging in eerste instantie via vaarten die tijdens de ontginning van het huidige Vechtplassengebied werden gegraven om water af te voeren naar de Vecht, zoals de

Tienhovense-, de Nedereindse- en de Klopvaart. In de zestiende eeuw werden er voor het vervoer van de turf plannen uitgewerkt voor een vaarroute tussen de Eem en de Vecht. Een route die aansloot op de Pijnenburgergrift die langs paleis Soestdijk naar de Eem liep. De bisschop van Utrecht liet daartoe langs Maartensdijk de Praamgracht aanleggen die via de Maarsseveense Vaart aansloot op het Zwarte Water. De Maarsseveense Vaart zelf was als afwateringskanaal eind twaalfde eeuw gegraven als Veengraft en liep onder Blauwkapel in rechte lijn naar de oude Vechtmeander die uitkwam op het Zwarte Water. Na 1960 is het Zwarte Water, dat die naam kreeg vanwege de zwarte kleur van het veenwater, grotendeels gedempt.

p.s. Het was steeds de bisschop van Utrecht die opdracht verleende voor projecten als het afdammen van de Kromme Rijn, het ontginnen van veengebieden en het graven van vaarten enz. In de 8e eeuw schonk de Frankische koning de bisschop naast aanzienlijke goederen waaronder landerijen ook immuniteit; dat wil zeggen: wereldlijk gezag over de bezittingen. In 1528 verloor de bisschop het wereldlijk gezag aan Karel V. (Zie 'Tastbare tijd' Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht).

Jaap Stavenuiter

Voorplaat,

Een van de stuwen in het Zwarte Water, Utrecht.

'Waartoe zijn wij op aarde?'

Lang geleden, op een katholieke lagere school in het zuiden des lands, volgde ik catechismusles. De eerste vraag van de schoolcatechismus luidde: 'Waartoe zijn wij op aarde?' Het antwoord weet je misschien nog uit je eigen jeugd (als je tenminste vóór 1964 op een katholieke lagere school hebt gezeten...): 'Wij zijn op aarde om God te dienen en daardoor hier en in het hiernamaals gelukkig te zijn.' Dat antwoord vond ik destijds vrij abstract. 'Hier gelukkig zijn' sprak me wel aan, eerlijk gezegd, maar de rest ging mijn kinderverstand ver te boven.

Toch kwam die vraag – en het antwoord – weer bovendrijven, toen de redactie van de Bres mij vroeg om een vlammend betoog over onze eigen IVN-vereniging te schrijven. 'Waartoe is IVN op aarde? Waartoe ben ik als IVN-er op aarde?' Het antwoord op die vragen komt verrassend dicht bij die oude schoolcatechismus. Je bent het vast wel met me eens dat IVN er is om 'te dienen'. Wat we doen, doen we immers niet voor onszelf (al hebben we er zelf vaak veel plezier in – 'hier gelukkig zijn') maar voor een hoger doel. In ons geval noemen we dat hogere doel Natuur.

Nou kan de natuur prima voor zichzelf zorgen, al bijna 4 miljard jaar lang, dus die zit niet echt op ons te wachten. De natuur kan best zonder ons, maar wij zeker niet zonder de natuur. In die zin is ons dienen van de natuur puur eigenbelang. En hoe zit het dan met dat 'hiernamaals'? Dat zie ik tegenwoordig niet meer abstract, maar – sinds ik vader en later opa ben geworden – heel concreet: ik wil eraan bijdragen dat onze kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen straks ook nog van de natuur kunnen genieten. En dat is nou precies wat we bij IVN hebben samengevat in het begrip 'duurzaamheid'.

IVN heeft dat allemaal verwoord in een religieuze term die allang in de organisatiekunde terecht is gekomen, namelijk de Missie: 'IVN verbindt mens en natuur. We laten jong en oud beleven hoe leuk, leerzaam, gezond én belangrijk natuur is.' (zie <https://www.ivn.nl/missie-en-visie>).

Nu we toch bezig zijn met organisatiekunde, pakken we gelijk maar even de Visie van IVN erbij. Die kun je vinden in de 'IVN Meerjarenvisie 2021', een fraai document van 31 pagina's waarin allerlei zaken staan waarmee IVN de komende jaren aan de slag gaat – lees het eens! Helaas kon ik nergens één kernachtige tekst over Visie erin vinden, maar uit het volgende citaat komt wel een goed beeld naar voren: 'IVN wil in onze welvarende en hoogtechnologische samenleving de natuur terugbrengen in het dagelijks leven van mensen. Waardoor er ruimte komt voor alle soorten om op te bloeien. Hiermee dragen we bij aan een toekomst waarin mens en natuur weer in balans zijn met elkaar. Dit is hét moment om de balans tussen mens en natuur te herstellen. Daarvoor is een transitie nodig. Met enkel vertellen dat we beter voor de natuur moeten zorgen slaan we de plank mis. [...] Pas wanneer we ons verbonden voelen met de natuur, ontstaat de betrokkenheid die nodig is om het verschil te maken.'

Bij missie en visie hoort nog een derde poot: de strategie, oftewel, hoe pak je het aan om jouw missie waar te maken.

In de Meerjarenvisie vind je onder het kopje 'Meer dan educatie' een prachtige opsomming: 'vertellen – tellen – herstellen – opstellen en bellen'. Dus, ja, we doen veel meer dan enkel het gidsen van een paar excursies in nabijgelegen natuurgebieden. In onze eigen V&P zie ik de meeste elementen wel op een of andere manier terugkomen, hoewel we best wat meer zouden kunnen doen aan 'opstellen en bellen'. Want daar bedoelt IVN mee: '[meedoen] aan lobby en beleidsbeïnvloeding en indien nodig worden er rechtszaken gevoerd.'

Maar nu de hamvraag: 'Waartoe ben ik als IVN-er op aarde?' Missie en visie kan ik ongewijzigd overnemen van IVN zelf: ook ik wil verbonden blijven met de natuur en ook ik wil de balans ermee herstellen. En de strategie dan? Idem, ga maar na:

Vertellen – als ik samen met anderen een wandeling maak en ik hoor een zwartkop zingen, zeg ik 'Hoor, een zwartkop'. Zie ik in Utrecht op een kademuur een muurvarentje groeien: 'Kijk eens, een muurvarentje!' Ik kan het gewoon niet laten op die manier

mijn enthousiasme voor de natuur te laten blijken.

Tellen – dat wordt tegenwoordig wel erg makkelijk gemaakt, met OBSMap en OBSIdentify op mijn telefoon en waarneming.nl op mijn computer. Bedenk dat alle waarnemingen belangrijk zijn, dus niet alleen de zeldzaamheden. Hoe meer we weten wat er in een bepaald gebied leeft, groeit en bloeit, des te meer we bereid en in staat zijn het te beschermen.

Herstellen – daar doe ik mijn best voor: bloeiende planten in de tuin, nestkastjes ophangen, zonnepanelen op het dak, minder vlees eten, vaker de fiets in plaats van de auto... Als individu kun je zóveel doen om de balans met de natuur in de goede richting te verschuiven. Vele druppeltjes op een gloeiende plaat geven uiteindelijk verkoeling!

Opstellen en bellen – ik ben maar een klein radertje in het geheel van onze samenleving. Maar als er bij ons in het dorp ontwikkelingen zijn die ik als bedreiging voor de natuur zie, ga ik wel naar een inspraakavond, of ik dien een bezwaarschrift in. En eens in de vier jaar in het stemhokje weet ik heel goed wat elke partij met onze leefomgeving voorheeft.

Dus, beste lezer, er is werk aan de winkel. Ieder van ons is als IVN-er geroepen om de balans met de natuur te herstellen. Dat kun je niet alleen, daar hebben we elkaar voor nodig. En daarom is het zo geweldig dat je lid bent van IVN Vecht en Plassengebied. Want daar vind je medestanders die jouw missie, visie en strategie delen – samen sterk!

Uiteindelijk moeten we heel Nederland in beweging krijgen, in de goede richting uiteraard. Binnen heel IVN zijn we met ongeveer 28.000 leden en er zijn ongeveer 17,5 miljoen Nederlanders. Dus ieder van ons hoeft maar 624 anderen te bekeren om het paradijs op aarde terug te brengen.

Aan de slag!

Hans van Loenhoud

De Natuurkoffer

Ik ben gestart met de Natuurkoffer in 2012 en ingewerkt door Lia Rademakers. In 2019 ben ik ermee gestopt en nu zou ik graag de Natuurkoffer willen overdragen aan een enthousiaste IVN'er, die op zijn/haar eigen wijze 'op bezoek' wil gaan bij bewoners van een Woonzorgcentrum en daar verhalen wil vertellen en beleven. Het is ook mogelijk om eerst samen met mij op stap te gaan.

Wat houdt de natuurkoffer in? De natuurkoffer, geen grote koffer hoor, maar 'n koffertje met mooie geplastificeerde natuuroptnames. Zelf neem ik daarbij natuur van het moment, van het seizoen mee. Zo ga ik op stap met het koffertje en onderwerpen uit de natuur, zoals takken, bloemen, bladeren, opgezette vogels (MEC) paddenstoelen e.d., onderwerpen van de omgeving waar hij of zij zich bevindt.

Het bezoek is speciaal bedoeld om door middel van verhalen natuurbelevingen met ouderen te delen en te kijken hoe eenieder de natuur heeft beleefd en misschien ook kent vanuit het beroep of van vroeger thuis. Vaak worden ook nog verhalen gedeeld over

woonplaatsen en ouders en hoe het ging in de jeugd. We voelen en ruiken aan b.v. grassen en takjes en wat er in de natuur op het moment van het bezoek te zien is. Het is bijzonder te zien hoe de bewoners het zich herinneren, vertellen en er zelf benamingen aan geven. Het kan ook fijn zijn om de prachtige foto's uit de koffer te laten rondgaan.

Vorbereiding is noodzakelijk om te weten bij welke organisatie je welkom bent en er mogelijk ieder seizoen kan komen vertellen. Belangrijk is ook te weten wie de gasten /bewoners zijn. Of er begeleiding is voor de bewoners en voor de persoon van het IVN. Je kunt ook nog naambordjes maken. De bewoners, gasten zijn doorgaans ouderen. Mogelijk beginnend dementerend, anderen zijn ook in de instelling om de familie thuis wat te ontlasten of de eenzaamheid voor het moment te doorbreken en hen op deze wijze een gezellige ochtend en/of middag te bezorgen. De tijd van het bezoek aan de bewoners is doorgaans 1 à 1½ uur. Ruimte maken voor 'n kopje koffie of thee zorgt weer voor een rustmoment. Voor het bezoeken aan vaste of tijdelijke woonvormen kun je denken aan bezoekers van een

Dagbesteding of bewoners van een Woonzorgcentrum, Zorghotel of Verpleeg/Verzorgingshuis.

In de Merenhoef in Maarsse, die valt onder het Leger des Heils, waren de meeste bewoners beginnend dementerend. Voor de hulp thuis was dit een moment van 'even' rustig thuis zijn. Met begeleiding van het Hoofd Dagbesteding kwam ik op verschillende zorgafdelingen, op verschillende etages. Het waren bijzondere jaren, waar ik veel van heb geleerd.

Voor mij is/was het belangrijk om een gesprek te hebben over het onderwerp van herkenning. Zowel in de Merenhoef in Maarsse als in Verzorgingshuis AA in Breukelen, waar ik ook kwam, was de sfeer en stemming vaak gelijk. De herfst, met de verkleuringen, het vallen van het blad, het proces was goed uit te leggen. En was het te moeilijk dan deed ik een paar stapjes terug. In de winter, de schaatsperiode, kwamen vaak de verhalen los. Eigenlijk kun je wel uren hierover en over de seizoenen praten en samen uiteraard even 'n pauze nemen om wat te drinken.

Henny Suidman

IVN Natuurkoffer

De natuur op bezoek

Henny

Dries Klooster,

We spraken elkaar voor het eerst tijdens een kennismakingsweekend van de Natuurgidsenopleiding 2004/2005 dat in een Groepshuis in Neede werd gehouden. Dries was in die tijd voorzitter van de afdeling en kwam kennismaken met de toekomstige gidsen. Dit jaar is hij in april en mei gastheer in de Commelinhof, de stinzenplantentuin van IVN Vecht & Plassengebied in park Vechtenstein in Maarssen.

Hij is actief als lid van Natuurplatform Leidsche Rijn, dat zich tientallen jaren inzette voor natuur en milieu in Leidsche Rijn en dat later is overgegaan in Utrecht Natuurlijk. In de beginfase van de stadswijk ging het vooral om overleg met de gemeente Utrecht over het water en groen in de wijken. Het heeft in ieder geval geresulteerd in schone sloten met veel vis en weinig kroos. Tegenwoordig zet het platform zich samen met de bewoners in voor een goed beheer van het groen.

Tijdens onze jaarvergadering daagde hij een nieuw bestuurslid uit op zoek te gaan naar wegen om de jeugd bij de afdeling betrokken te houden. Hij maakt met Marijke Zoetelief deel uit van de werkgroep excursies en activiteiten en daar blijft het niet bij.

Dries: 'Ik ben un yu di kòrsu, een kind van Curaçao, ik ben er geboren en heb daar de eerste twee jaar van m'n leven op blote voeten rondgelopen. Na die jaren is ons gezin met een schip van de Holland Amerikalijn via New York naar Nederland gekomen. In die tijd deed je zo'n reis nog per schip. Ik heb 4 jaar in Zutphen gewoond, daarna tot m'n zeventiende in Barendrecht en ben vervolgens in Eelde/Paterswolde komen wonen. In Groningen heb ik op de HEAO commerciële economie gedaan. De Pedagogische- of de Sociale academie waren niet aan de orde en voor techniek was ik niet geschikt. Als een schroef me ziet trekt hij krom, dus geen HTS. Door de jaren heen heb ik op het zuiden van het land na, eigenlijk overal in Nederland gewoond'. 'In 1999 woonde ik in Rijswijk en werkte ik in Zeist. Wanneer ik de file op de A12 vóór wilde zijn dan moest ik 's-morgens vóór zeven uur van huis gaan en in de middag vóór vier uur terugrijden. Dat lukte vaak niet

waardoor ik helemaal gek werd van het in de file staan. Ik zag in die tijd een tekening van een huis dat in Leidsche Rijn gebouwd ging worden en daar ben ik op afgegaan.

In de nieuwe wijk moest ik de sociale contacten opnieuw opbouwen. Toen ik daarom in de regionale krant las dat het IVN Vecht & Plassengebied met een Natuurgidsenopleiding startte heb ik me meteen opgegeven. Aan de opleiding 2001-2002 die samen met de afdelingen Woerden en Nieuwegein werd gegeven, namen o.a. ook Ton Lindemann, Lia Rademaker en Edith Meijer deel. Lolke Stelwagen maakte deel uit van het cursusteam. Het was een leuke tijd met een leuke groep. De nadruk lag eerder op kennis van het gebied en je verhaal houden voor een groep dan op het op naam brengen van zoveel mogelijk planten en dieren. Wat me nog bijstaat is dat ik een verhandeling moest houden over het steekbaarsje en dat de groep ademloos luisterde. Om kort te zijn: de natuur vond ik interessant, maar ik had nog veel te leren'.

Dries: 'Om een link te houden met de vereniging ben ik na de cursus lid geworden van het bestuur, het heeft me veel gebracht. Ik werd voorzitter van een actieve club, grote problemen deden zich niet voor. Gidsen richtten zich vooral op de flora en fauna. Als voorzitter wilde ik uit belangstelling - en zag het ook als mijn taak - weten wat er gedaan werd en heb daarom bij veel excursies en activiteiten mijn gezicht laten zien. In het bestuur heb ik met plezier samengewerkt met Eugénie Weenink, Hanneke Boom, Bert van der Tol, Erik Broeke en Jan Gondelach. Eén van de hoogtepunten in die tijd was het 25-jarig bestaan van de afdeling dat op slot Gunterstein groots werd gevierd.

Tegenwoordig neem ik naast de werkgroep excursies deel aan de werkgroep Commelinhof. Die groep is iedere vrijdag bezig met het onderhoud van de tuin. En ik sta op de lijst als gastheer die op zondag bezoekers van de tuin ontvangt. Ik vraag me af of het me lukt om al de plantjes die daar groeien te leren kennen. Namens het IVN heb ik zitting in de Natuur en Mileugroep Leidsche Rijn. In eerste instantie nam Harrie Pelgrim deel aan het overleg, maar voelde zich er als man van planten

en vleurmuizen niet op zijn plaats. Ik ben een beetje een vergadertijger en heb zijn taak overgenomen. De groep had geregeld overleg met de gemeente over de plannen voor de inrichting van het Leidsche Rijnpark, later het Maximapark. Het was bijzonder om te horen hoe 'de gemeente' niet gehinderd door kennis, dacht over de inrichting van het gebied. Er was weinig oog voor wat er aan bijzondere elementen in het gebied aanwezig waren. Het Natuurplatform is later opgegaan in Utrecht Natuurlijk.

Ik gebruik soms gekscherend de naam Maximaplantsoen, omdat het park niet geworden is wat ik gehoopt had. Het zou oorspronkelijk een gebied worden met een accent op natuur. Er was sprake van een gebied van 300 hectare dat onderdeel zou zijn van de Ecologische Hoofdstructuur. Het Lint om het gebied, nu volop in gebruik bij fietsers en wandelaars, had een baan voor dieren en planten moeten worden. Nu zie of hoor je overal in het gebied treinen, auto's en woningen. Er is maar weinig ruimte om je in de natuur te kunnen terugtrekken.

Ik ben betrokken bij het Festival Leidsche Rijn, een kinderfestival dat eens per jaar wordt georganiseerd door Cultuur 19. Kinderen kunnen in die periode deelnemen aan activiteiten als timmeren, boetseren, dansen en dergelijke'.

Dries: 'De excursies van het IVN zijn bij voorbaat geschikt om buitenstaanders enthousiast te maken voor natuur en milieu in de hoop dat ze daar op een goede manier mee om leren gaan.

IVN Vecht & Plassengebied is een leuke club vrijwilligers. Een kenmerk van een vrijwilligersorganisatie is dat ze een beperkt bereik heeft; vrijwilligers hebben de mogelijkheid niet om zich voor langere tijd structureel in te zetten. Ze doen dingen omdat ze het leuk vinden. Anderzijds zijn er ook afdelingen die zich richten op de beleidsplannen van de overheid, bij onze afdeling is dat niet het geval.

Tijdens de Algemene Ledenvergadering heb ik Anina Jonker als nieuw bestuurslid uitgedaagd om met ideeën te komen voor een jeugdgroep. Het lukt nu wel om activiteiten met kinderen in de lagere schoolleeftijd

te organiseren, zie het zomerkamp. Maar als ze 13 - 14 jaar zijn dan ben je ze kwijt. Later als ze zelf kinderen hebben, dan komen ze weer terug. De vraag is hoe doorbreek je dat?

"Eigenlijk zou ik het liefst aan de rand van het bos wonen, waar het op de vogelgeluiden na stil is. Echte natuur heb ik ervaren tijdens een reis door Botswana en Zimbabwe. Toen ik met een groep

onder leiding van plaatselijke gidsen de natuur in ging. Dan merk je wat het is om een natuurmens te zijn. Terwijl wij alle tijd hadden om rond te kijken zag de gids de beesten als eerste. Zij kunnen ook het gedrag van een dier lezen; of bijvoorbeeld een olifant agressief is. Het meest op hun hoede waren ze voor Nijlpaarden. Water halen uit de rivier moest je vanwege de krokodillen aan hen overlaten, wij

zagen de beesten niet, zij wel. Op een nacht werd ons kampement opgeschrikt door hoefgetrap en tussen de tenten doorlopende dieren. De volgende morgen bleek dat leeuwen in de buurt van de tenten een buffel gedood en verscheurd hadden en misschien wel daarom ons met rust lieten'.

Jaap Stavenuiter

In 2003 heeft beeldend kunstenaar Marcel Blekendaal de polderwachter in het Hollandse landschap geïntroduceerd. Een boswachter zonder bos, maar met weilanden. De polderwachter maakt wandelingen in de polder, op klompen, met een polsstok. Als "beeldend kunstenaar" werkt hij aan de verbeelding van de polder. Niet met objecten, niet met schilderijen, maar met spannende verhalen en af en toe een indrukwekkende gebeurtenis. Uw "beeld van de polder" zal na de wandeling nooit meer hetzelfde zijn. De polderwachter is een wandelend kunstwerk en vertelt verhalen. Geïntroduceerd door zijn maker om het landschap niet verder in te vullen met fysieke objecten. De polderwachter is even aanwezig, werkt aan een imaginair beeld en verdwijnt dan weer. Hij laat niets anders achter dan zijn voetstappen.

Het regent

Het regent. De kraaien schuilen op de vlaggenstokhouders onder de dakgoot bij de overburen. Er ontstaat een kleine plas voor mijn voordeur...

Het regent, en dat was alweer even geleden. Het is in lijn met de voorspellingen dat het onder invloed van de klimaatverandering (iets wat je overigens helemaal niet tegen kan gaan, het klimaat verandert altijd. We zouden het eigenlijk moeten hebben over klimaatverbetering of klimaatverslechtering. Dat zou je kunnen beïnvloeden. Als je wilt) allemaal wat extremer gaat worden: langere tijden droog en dan regen die met grote bakken uit de lucht komt. En die niet meer weg kan omdat wij alles geasfalteerd hebben: straten, pleinen en de achtertuin. Al dat steen is makkelijker te beheren dan groenstroken, maar het is ondoordringbaar voor het water. Waar de wormen uit mijn vorige stukje nog hun uiterste best doen om de grond los te maken, zodat het water snel weg kan, zijn deze nuttige helpers niet opgewassen tegen gietbeton en Belgisch hardsteen. De plas voor de deur wordt groter...

Van hier achter het raam ziet het er best lekker uit, die regen. Ook heel fijn voor de weidevogels die nu hun jongen hebben. Door de droogte was hun voedsel (de bodemdiertjes) diep de grond in getrokken. Te diep voor de korte snaveltjes van de jonge kievit. Daar komt nog bij dat de uitgedroogde bovenste laag zo hard wordt als beton. En hoewel de snavel in vele variaties op de voorzijde van vogels is gemonteerd moet ik de eerste nog tegenkomen met een drillsnavel. De plas voor de deur wordt nu ook gevuld vanuit het riool...

Want het regent en het riool kan al dat water niet aan. We worden gevraagd om onze platte daken die nu zijn bekleed met zwart bitumen te bedekken met een groen levend laagje. Deze groene mat zorgt voor isolatie: koeler in de zomer en warmer in de winter. En nog mooier: de plantjes houden het water langer vast zodat dat niet allemaal direct tijdens de bui hoeft te worden afgevoerd. Nu hoorde ik wel dat je best kritisch mag zijn op wat je op je dak plant. Er schijnt ook hier exotisch sedum te worden geïmporteerd waarvan we nog niet weten hoe die zich in Holland gaat gedragen. De plas staat ondertussen tot bovenaan onze drempel. Waar liggen mijn zandzakken ook al weer?...

Het regent. Mijn meester in de zesde klas hield ons vroeger op z'n kop in de regenton als je stout was. En nu schijnt regenwater heel goed te zijn voor je krullen. Ik weet niet wat mijn coupe zegt over mijn gedrag in de zesde klas. Maar dit terzijde.

Ik ben de plas ondertussen in emmers aan het hozen. Waar wij tot nu toe altijd onze uiterste best deden om zo snel mogelijk van al dat water af te komen, moet dat in de nabije toekomst anders. We moeten zorgen dat we het langer vasthouden. Straks is het weer heel lang droog en kunnen we dat water weer heel goed gebruiken. Ik heb alvast tien emmers! Een regenton is natuurlijk een nog beter idee. En dan één in xl-formaat. Ik heb ooit een voorstel gedaan om nieuwe watertorens te bouwen die we als grote flessen in het landschap kunnen plaatsen. Bij hevige regen kunnen we ze vullen en bij droogte tappen we ze weer af. Ze zullen straks wel bellen...

Het lijkt erop dat de laatste druppels vallen, de kraaien verlaten hun droge stekkie. Hoe was dat liedje ook alweer? Iets met 'kraaien in the rain' of zo...

Polderwachter

Botanische strooptocht in het veenweidegebied van Westbroek ¹⁾

Halverwege de 19^e eeuw kreeg men zo langzamerhand een andere kijk op de natuur, waarbij planten en dieren niet langer werden opgedeeld in schadelijk en nuttig. Het maakte plaats voor waardering van de natuur als natuur. Frederik van Eeden, de huidige botanische vereniging en botanici als F.A. Hartsen zijn daar een voorbeeld van. Het was de tijd dat de industrialisatie van Nederland op gang kwam, waarbij wegen en water- en spoorwegen versneld werden aangelegd. Toen in 1871 de laatste boom van het Beekbergerwoud op de Veluwe werd geveld, ontstond in bredere kring het besef dat het nodig was om de natuur te beschermen. Daarna werd in 1899 de Vogelbescherming en in 1905 Natuurmonumenten opgericht. Het zou nog lang duren voordat een brede laag van de bevolking door de boeken van Eli Heimans en Jac. P. Thijsse belangstelling kreeg voor de natuur.

F.A. Hartsen

Tot afscheid van de venen ene bede tot de Nederlandsche vrienden van de plantenkunde! Laat ons toch die veenen van Westbroek in eere houden en ze dikwerf bezoeken, zoolang ze nog vruchtbaar zijn. Wie weet, over een halve eeuw of vroeger behoren ze misschien tot de vaderlandsche geschiedenis. Dan is de adem der beschaving over die streken heengegaan. Dan heeft men ergens een kanaal gegraven of een watermolen gezet en is ons veen de weg opgegaan van zoo menig veen ²⁾. Dan stuiven er locomotieven over Veldzigt en brengen brommende fabrieken er de grond aan het dreunen. Dan verschijnt er een nieuwe uitgaaf

van de Promodus Florae batave met eenige namen van gewone onkruiden tot verheven inhoud. Dan liggen onze Carices en Nymphaea's diep bedolven onder het zand om welligt door een geoloog dan eene volgende aardperiode te worden opgegraven en bewaard in een museum, geachte lezer Met uwe en mijne beenderen ! Wie weet ?

In juni 1867 schrijft de botanist Frederik Hartsen: 'Rijdt men per rijtuig vanaf de Weerdpoot in Utrecht langs de Vecht dan komt men na een kwartier bij fort De Klop voor een tolhek te staan. Vandaar gaat het rechtsaf via een smalle dijk naar fort De Gagel. Langs de dijk staan rechts oude knotwilgen waarin Gewone eikvaren en interessante haarmutsachtige mossen groeien. Aan de linkerkant een vaart met Tenger fonteinkruid en aan de overkant een uitgestrekt gebied met Zeggen waartussen roze bloemen van Heidekartelblad te zien zijn en waar langs de oever Echte valerianen en Koninginnekruid staat. Bij fort De Gagel begint de weg naar Westbroek; een smalle dijk die – echt Hollands – tussen een sloot met knotwilgen en een vaart loopt. Bij hoeve Veldzigt spannen we uit en vragen toestemming om 'het veen' in te gaan (...). Met de vermaning het dierbare gras te sparen lopen we via een aardappelveld naar het veen waar we overschoenen aantrekken, want het is er vochtig.

Voor ons liggen trekgraten afgewisseld met legakkers. Nog voor april bloeit hier Waterdrieblad met rozerode, fraai gewimperde bloembladen. Langs de waterkant bloeit de Gewone dotterbloem met zijn glimmend gele bloemen, daarnaast de Grote boterbloem, de reus onder onze ranonkels. Na zoveel geel groeien als afwisseling de witte welriekende bloemtuiten van de Moeras spirea en het Moeras vergeet-mij-nietje en de

Snavelzegge. In het water drijven gele en witte plompen en Kikkerbeet die me doet denken aan de krijgshaftige Krabbescheer. Als deze er nog niet is zal hij spoedig komen, net als de vervelende Brede waterpest. Tussen de waterplanten steken lange stijve halmen met behaarde vruchten omhoog: de Viltzegge. Verder Gevleugeld sterrekroos, Fonteinkruid, Aarvederkruid en Teer vederkruid. We hebben al heel wat gezien maar zijn er nog niet, aan de waterkant staat Hennegras met z'n rode pluimen en een overvloed aan Zeggen zoals Oeverzegge, Scherpe zegge, Gele Zegge, Pulzegge. Wat een verscheidenheid aan vormen terwijl ze alle tot dezelfde soort behoren.

Gegons in de lucht: 'Het is een koppel Patrijzen die hier bepaald niet zeldzaam zijn. Op de weg terug zien we Wilde gagel, Elzenzegge, Moeraslathyrus, Kale jonker, Poelruit, Gele lis, Slangekruid en Waterscheerling. Even voorbij Westbroek liggen de Westbroekse zodden waar men weer andere schatten vindt. Sens (departement) Yonne, Sept. 1867

De redactie

¹⁾ Het idee voor dit stuk ontstond bij het lezen van het boek 'De Ontdekking van de Natuur' met als ondertitel 'De ontwikkeling van de biodiversiteit in Nederland van ijsstijd tot de 21ste eeuw' van Jan Luiten van Zanden en anderen, uitgeverij Promotheus ISBN 978 904 464 734 1

²⁾ Een dergelijk lot onderging de beroemde duinpan van "het Bentvelt" bij Zandvoort. Deze duinpan was vroeger een waar paradijs vol Orchideeën, Gentianen, Parnassia palustris enz. enz. Maar zie, de Amsterdammers hadden water nodig en de duinpan verdroogde.

Het weer in de toekomst

Het IVN heeft ook het klimaat omarmd en komt zelfs met een klimaatcursus. Ik heb als weerman er geen enkele bemoeienis mee, maar neem u het komende jaar mee naar het fictieve klimaatbericht voor het jaar 2072 opgesteld door de eveneens fictieve Europese weerdienst EuroMet. Het is een persoonlijke visie met een vertaling van de IPCC klimaatrapporten over het veranderende klimaat. Veel is echter ongewis, maar dat het ruig wordt is wel duidelijk. Laten we aannemen dat we dan in staat zijn om weersverwachtingen tot 3 maanden vooruit te kunnen maken. Alle goede voornemens ten spijt is het ons niet gelukt om het klimaat in toom te houden. Het is nu (2072) wereldwijd 3°-5°C warmer dan in 1990.

Zomer verwachting voor 2072:
geldig voor de periode 1 juni t/m 31 augustus.

Was het eind mei nog warm, droog en schraal, juni begint grijs en somber maar met vrij normale middagtemperaturen van 20°C tot 25°C. Af en toe valt er wat motregen tijdens deze schaapsscheerders koude. De tweede helft van juni keert het zonnige schrale weer terug en lopen de temperaturen weer op tot richting de 35°C met lokaal een flinke onweersbui, waarbij wateroverlast kan optreden en code oranje gaat gelden. In juli begint een ongekend hete zomerse periode waarbij de temperaturen over lange tijd tussen de 38°C en 45°C komen te liggen. Vanaf de tweede helft van juli, als de Hondsdagen beginnen, nemen ook de onweerskansen weer toe. De temperaturen blijven daarbij rond de 40°C. En daarmee begint ook het ondertussen normale

tornadoseizoen voor het Noordzee gebied. Wateroverlast, windhozen, tornado's, zware valwinden, hagel (ijsbrokken tot 10 cm) en veel blikseminslagen zijn goed voor code rood. Zonnepalen moeten uitgeschakeld en afgedekt worden anders gaat de verzekering geen schadevergoeding uitkeren. Windmolens worden stilgezet en iedereen wordt verzocht de zonnestroom opslagbatterijen op te laden, want er is dan tijdelijk mogelijk onvoldoende openbare elektriciteit beschikbaar. Er is overstromingsgevaar als beken en rivieren buiten hun oevers bewegen, waterbergingen vol zitten en er niet meer voldoende gespuid kan worden. Rijkswaterstaat en waterschappen worden verzocht voorbereidende maatregelen te nemen.

Ton Lindemann

Marijke Zoetelief benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau

Het is traditie dat op de dag voor de viering van de verjaardag van de Koning verdienstelijke burgers worden onderscheiden. Dit jaar gebeurde dit op 26 april bij de

Business Universiteit Nyenrode. Het gaat om burgers die zich door hun jarenlange inzet verdienstelijk hebben gemaakt voor de samenleving. Eén van hen is Marijke Zoetelief. Bij die gelegenheid richtte de burgemeester van Stichtse Vecht de volgende woorden tot Marijke:

‘Marijke, we hebben elkaar de afgelopen periode al meerdere malen ontmoet. Je dacht dat je voor een presentatie was uitgenodigd die hier op Nyenrode zou worden gegeven in verband met de aanleg van een voedselbos. Intussen heb je begrepen dat deze uitnodiging speciaal voor jou in scène is gezet. Marijke, al 42 jaar ben je actief als natuurgids, waarvan je 30 jaar het gezicht bent van IVN Vecht & Plassengebied. IVN staat voor Instituut voor Natuureducatie. Het bestuur noemt jou één van de actiefste vrijwilligers van de afdeling: je bent natuurgids, coördinator en organisator van kindere excursies, je stelt het jaarlijkse excursieschema van Vecht & Plassen op. Je houdt je bezig met het IVN Natuur-etmaal, bent vrijwilliger bij de IVN Tiny Forest en de Commelinhof, de stinzenplantentuin in park Vechtenstein in Maarssen’.

‘Met jouw inzet en enthousiasme weet je jong en oud de schoonheid en het belang van de natuur te laten ervaren. Je doet dit door middel van allerlei vormen van

natuureducatie en natuurbeleving. Je neemt kinderen en ouders mee naar het Voedselbos waar zij leren wat eetbare planten en vruchten zijn. Maar ook leren zij alles over planten, uilen, paddenstoelen en amfibieën. Jouw doel is dat iedereen zich blijft verwonderen over de natuur en het belang inziet van het zuinig omgaan met de aarde. In onze gemeente sta je hierom bekend. Ook ben je de motor geweest van de IVN Waterwerkgroep voor het verkrijgen van de Waterprijs van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2008 en 2009. Sinds 2005 ben je ook zeer actief bij de Amfibieën Poelenwerkgroep het Gooi. Kortom, jij bent een vrijwilliger in de ruimste zin van het woord als het gaat om educatie, natuur en milieu en dat al 42 jaar lang. Hiermee vervul je een echte voorbeeldfunctie’.

‘Het is mij een grote eer om je uit naam van onze koning en op voordracht van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit nu de versierselen op te spelden die horen bij je nieuwe titel: ‘Lid in de Orde van Oranje Nassau’.

De redactie van De Bres sluit zich daar uit naam van de vereniging graag bij aan.

De redactie

Hoe werkt dat zo'n onderscheiding

Met de 40 jaar die Marijke Zoetelief in het vrijwilligerswerk voor de natuur had gestoken vond ik dat het zo langzamerhand ook wel tijd werd om dit te belonen met een koninklijke onderscheiding.

Hoe werkt zoiets nou? Nou, dat had toch nog wel meer voeten in de aarde dan ik van tevoren kon vermoeden.

De aanvraag zelf is vrij eenvoudig. Gewoon een aanvraag doen op de site van de gemeente met een motivatie. Maar dan begint de inspanning. Want de motivatie van 1 persoon is niet voldoende. Dus is er een legertje andere mensen ingeschakeld. B.v. André Roeven die kon vertellen hoe hij en

afvalscheiding bij de scholen bracht door sketches van "Miep Precies" en "Nico Kliko". En b.v. Edith Meijer die van alles over de kinderwerkgroep kon vertellen. En Edo Goverse van de Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland (RAVON) en Jaap Vlaanderen van Goois Natuurreserveaat (GNR), die konden vertellen over het vrijwilligerswerk voor Poelenwerkgroep 't Gooi. Nationaal Park Zuid-Kennemerland is benaderd en ook het Apostolisch Genootschap in Utrecht. En hier en daar is het nodig om wat vaker even aan de bel te trekken, want niet bij elke instantie kwam ik bij de juiste contactpersoon binnen.

Uiteindelijk voldoende motivaties verzameld en naar de gemeente gestuurd, die na interne goedkeuring het geheel doorstuurt naar de provincie. En dan begint het lange, geduldige wachten. Het verlossende woord kwam pas op 16 maart! De koninklijke onderscheiding is toegekend! Met het verzoek een goeie smoes te verzinnen.

Tja, een goeie smoes.... Waar moet een goeie smoes aan voldoen? Hoe krijg je Marijke bij de feestelijke uitreiking zonder dat ze wat door heeft? Lastig.

Ik kwam toen op het volgende... Als Marijke nou 'ns uitgenodigd zou worden te helpen bij het geven van informatie over de natuurwaarde van voedselbossen aan de nieuwe raadsleden die net zouden worden geïnstalleerd na de laatste gemeenteverkiezingen? Compleet met aanwezigheid van Burgemeester en Wethouder? Die uitnodiging zou Saskia van der Bosch dan zogenaamd ontvangen van de gemeente, want Saskia heeft een voedselbos waar Marijke heel nauw bij betrokken is. Er zouden dan zogenaamd 2 nieuwe aanvragen binnen zijn gekomen voor het aanleggen van een dergelijk voedselbos. Die aanvragen zouden dan gepresenteerd gaan worden en Saskia zou gevraagd worden om de praktijkervaringen te presenteren. En omdat de natuurwaarde van een voedselbos erg belangrijk werd gevonden door de gemeente, zou Saskia dan Marijke vragen daarbij te helpen. Want wie weet nou meer over natuurwaarden dan Marijke? Bovendien zegt ze toch zelden nee als haar gevraagd wordt te helpen! En hoe zou Marijke nou ooit kunnen vermoeden dat Saskia

koninklijke onderscheiding zou zitten? Ze kenden elkaar nog maar een jaar of zes! Ideale smoes. En Saskia zou om het echter te laten overkomen de bevestigings-email van de gemeente kunnen laten zien. Marijke zou niet vermoeden dat dat e-mailtje dat bij Saskia binnenkwam en echt afkomstig was van de secretaresse van de Burgemeester, in werkelijkheid al lang en breed door mij was opgesteld en gedeeld met de gemeente.

Dus Saskia vraagt Marijke en die zegt uiteraard ja! Er ging geen enkel lichtje branden bij haar, ook niet toen ze hoorde dat de presentatie op 26 april ging gebeuren. Ook niet toen de presentatie op Nijenrode zou zijn omdat het gemeentehuis zogenaamd werd verbouwd. En zelfs niet toen Marijke al in de hal stond naast Burgemeester Ap Reijnders! Het was wel een beetje raar dat er zoveel andere mensen nog in de hal stonden. Wat is hier allemaal aan de hand? Pas toen de bode lachend aan Marijke vroeg "wat gebeurt er nou op de dag voor Koningsdag?", toen begon het kwartje te vallen. En toen ze met de andere te decoreren mensen de grote zaal binnenkwam en daar haar Leo en dochters zag, en ook nog goede vrienden Edith, Pieter, Gerd, Petra en Lolke, toen kwam het besef toch echt wel. Even later was Marijke lid in de orde van Oranje Nassau en konden we haar feliciteren onder het genot van een oranje bittersjoke. Missie meer dan geslaagd.

Lolke

P.s. ben eigenlijk wel benieuwd naar die presentatie van de natuurwaarden van een voedselbos die Marijke heeft voorbereid maar nog niet gegeven. Misschien iets voor een volgende Bres, dan is het niet voor niets. 🍷

Beleeftocht bij Wielrevelt in Haarzuilens

Vrijdagochtend 13 mei lekker struinen door het gebied van Wielrevelt bij Haarzuilens. Een van de aangelegde natuurgebieden die beheerd wordt door Natuurmonumenten. Deze ochtend staat in het teken van 'Beleef en verwonder over wat je ziet, hoort, voelt en ruikt'. Met 11 deelnemers spreken we af en we ontmoeten elkaar in de fruitboomgaard van Gasterij Wielrevelt, waar we plaats nemen aan de lange picknicktafel om kennis te maken en waar ik uitleg geef over het IVN en de Beleeftocht. Meteen valt het oog van één van de deelnemers op de fraaie bloeiwijze van de walnotenboom. Prachtige groene lange bloesems, vrouwelijke- en mannelijke bloemen in katjes verenigd. We lopen langs de zorgboerderij van Hoeve Wielrevelt en komen bij de Air Bee & Bee, het bijenhôtel dat vlak voor het open veld staat. Het bijenhôtel is gemaakt van blokken hout met geboorde gangen en holle stengels van riet en bamboe waar de bijen en waarschijnlijk ook andere insecten komen om eitjes te leggen. We zien dat sommige gaatjes zijn dichtgemetseld met klei of zand en het valt op dat we hier geen enkele bij tegenkomen. We staan aan het begin van Wielrevelt waar het bloeiende raapzaad aan de randen prachtig geel kleurt. Hier kan ieder even op zichzelf langs de bloemrijke kanten lopen om met aandacht naar de diversiteit van de bloeiwijzen te kijken, de geur op te snuiven en de handen erdoor te halen bij de grassen. We zuigen aan de bloemetjes van de witte dovenetel en proeven heel licht de zoete nectar waar de bijen en hommels op af komen. Het doet denken aan onze kindertijd toen we dit vaker deden. In het volgende veld maken we zogenaamde foto's met de daarvoor gemaakte kartonnen lijsten. Het beeld wat je in de lijst plaatst van bijvoorbeeld de bomenrij, de vogels in de lucht of de bloem bij de grond, vergroot zich als het ware uit en je kijkt gericht. Het zijn stuk voor stuk schilderijen. We wandelen richting een hoge kring met bomen die aan lintpopulieren doen denken maar dichterbij gekomen zie ik dat

ze het blad van een eik hebben. We gaan midden in de kring staan tussen het hoge gras en maken een cirkel. Wat is de bedoeling van hier te staan? We praten over de bomen en wat ze de te bieden hebben. Voedsel, zuivering van de lucht, brandstof, bescherming, rust en nog veel meer. Ik vertel de groep dat deze kring bomen mij doet denken aan een grote tipi van de Native Amerikanen. Zij kwamen met hun gemeenschap samen om ervaringen en verhalen uit te wisselen en gebruikten hiervoor een talking stick, een praatstok. Zolang degene deze stick vasthield en sprak, luisterden de anderen. Van een mooie stok heb ik zelf een talking stick gemaakt met veren en gekleurd touw en mijn vraag is een natuurverhaal met elkaar te delen. Een deelnemer vertelt over de verwondering die hij en zijn vrouw kregen toen zij tijdens hun fietstocht afstapten om midden tussen de veldbloemen te gaan zitten waar ze anders zo snel langs zoefden. Een ander vertelde over de ontmoeting met een eekhoorn in haar tuin. Iedereen luistert aandachtig; hoe leuk is het om dit te delen met elkaar! We lopen naar het Voedselbos dat verhoogd is aangelegd en dat door twee enthousiaste ondernemende mannen samen met vrijwilligers 25 jaar lang wordt beheerd en geëxperimenteerd. Een prachtige plek om je te verwonderen over de diversiteit van wat hier aangeplant is. Er staan geurende kruiden waar we heerlijk aan ruiken zoals saliesoorten en waar artisjokkenplanten, bloeiende mispels met fluwelig blad, kruisbessen, aalbessen en allerlei

groeien. Er staat een picknicktafel waar je kunt zitten en om je heen kunt kijken en ook een plek om je even terug te trekken en stil te zijn. Via dit eerste Voedselbos, verderop is er een tweede, komen we uit bij de Haarrijnse plas waar rechts de oeverzwaluwwand te zien is en de oeverzwaluw rondvliegt. We lopen na een poosje terug over het bruggetje en gaan linksaf naar de overkant van het pad waar we even stil zijn om de vogelgeluiden te horen. Een diversiteit aan zang door elkaar en naar elkaar, dichtbij en ver weg. Graag willen we weten welke vogels we horen maar om eens alleen te luisteren zonder iets te benoemen kan ook fijn zijn. We vervolgen onze weg waar we linksaf het weiland in gaan richting de poel en waar kikkers zich volop laten horen. We laten elkaar in 3 groepjes weten wat ons hier verwondert. Bloeiende waterbies, geurende kamille, de verschillende stadia van een paardenbloem. Om de stadia van de paardenbloem te plukken en naast elkaar te zien hoe de bloem verandert, is bijzonder. We lopen terug richting de Hoeve van Wielrevelt waar het kleine blauwe bloemetje opvalt tussen het groen van het gras. Welk bloemetje is dit? Ereprijs, en die hebben jullie verdiend! We eindigen de ochtend bij de picknicktafel en ik vraag hoe de Beleeftocht van deze ochtend is geweest. Heerlijk in het nu en dat beleving en kennis goed samengaan. Met een aantal gaan we nog even koffiedrinken in de fruitboomgaard van de Gasterij.

Edith Meijer

Harm Dotinga

In het artikel met de kop 'WERK IN UITVOERING' vertellen medewerkers van Vogelbescherming Nederland in het blad *Vogels*, wat zij doen en wat het resultaat is van hun werk. In het lentenummer van het blad valt die eer toe aan Harm Dotinga als jurist in dienst bij de Vogelbescherming.

'Eind vorig jaar - zo staat in het blad - is de Bruine Bank, een zandbank in het Nederlandse deel van de Noordzee op tachtig kilometer ten westen van IJmuiden, definitief aangewezen als Natura 2000-gebied voor zeevogels. Een geweldig resultaat, dankzij de jarenlange inzet van de Vogelbescherming. Harm Dotinga was er als jurist nauw bij betrokken.'

In het Aanwijzingsbesluit Bruine Bank van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 20 januari 2022 staat: 'De Minister heeft het gebied Bruine Bank op de Noordzee aangewezen als Natura 2000-gebied, als Vogelrichtlijngebied voor de dwergmeeuw (*Larus minutus*). Verder als gebied voor enkele geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het van betekenis is als foerageergebied in hun trekzones, zoals voor de Jan-van-gent (*Morus bassanus*), Grote jager (*Stercorarius skua*), Grote mantelmeeuw (*Larus marinus*), Zeekoet (*Uria aalge*) en de Alk (*Alca torda*). Voor de Bruine Bank geldt nu een strikt natuurbeschermingsregime. De rijksoverheid moet er nu een beheerplan voor vaststellen. Menselijke activiteiten in het gebied zijn uitsluitend toegestaan als die geen negatieve effecten hebben voor de betreffende vogelsoorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Rijkswaterstaat geeft aan dat De Bruine Bank is gelegen in het westelijk deel van de Nederlandse Noordzee, tegen de grens van het Verenigd Koninkrijk aan, ter hoogte van Amsterdam. Het is een dynamisch zandig gebied. Het vormt een kenmerkende verhoging in de diepe zee; het hoogste punt van de Bruine Bank ligt op 16 meter beneden zeeniveau. De algehele diepte varieert tussen de - 16 en - 50 meter. Daarnaast tref je er zandduinen aan die gemeten

vanaf de zeebodem wel tot 20 meter hoog kunnen worden. De Bruine bank is met haar natuurwaarden een aantrekkelijk gebied voor vogels, vissen en zeezoogdieren, zoals bruinvissen. In de wintermaanden komen er enorm veel vogels op het gebied af door de hoge voedselbeschikbaarheid, waaronder Alken en Zeekoeten. Ook is het een belangrijk paaigebied voor kabeljauw, haring en makreel. Dit is aanleiding geweest om het gebied te vrijwaren van windparken.

Naast de Bruine Bank zijn er op het Nederlandse deel van de Noordzee nog zes gebieden die in het kader van Natura 2000 worden genoemd. Drie in de kustzone: De **Noorseekustzone**, de kuststrook van Bergen aan zee tot aan de Eems boven Rottum, de

Voordelta, een kustvlakte voor de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden tot de punt van Walcheren en de **Vlakte van de Raan**, van de punt van Walcheren tot de Belgische grens. En vier gebieden binnen de Nederlandse Europese Economische Zone. Naast de Bruine Bank zijn dat de Doggersbank, Klaverbank, Friese front.

Van de gebieden die op zee in aanmerking komen voor de beschermde status wordt onderzocht of ze voldoen aan de selectiecriteria voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied. Taaie kost, die lange procedures. Wat vind je er leuk aan? Het antwoord van Harm is: 'Dat het relevantie heeft. Het gaat over heel concrete soorten en gebieden. Juridisch werk is vaak een puzzel, daar houd ik van.'

Vecht en plassen actief

Wandeling op de Utrechtse Heuvelrug.

24 april hebben we met 7 wandelaars gewandeld door Bosch en Duin over een oude spoorlijn. We begonnen in Bilthoven en liepen naar Zeist, het was prima wandelweer.

De spoorlijn werd in 1901 geopend en de laatste passagierstrein vertrok op 5 mei 1941.

Dankzij deze spoorlijn kon men werken in de stad en wonen in het groen.

Villadorpen Bilthoven, Bosch en Duin en Huis ter Heide danken hun ontstaan aan deze spoorlijn. Langs de spoordijk waarschuwen stokoude NS-paaltjes voor hoogspanning, overal zagen we bloeiende Lelietjes der dalen in het frisgroene bos.

Het "Zeister lijntje" was een aftakking van de centrale spoorweg van Utrecht naar Amersfoort. Het Centraal station van Zeist was een druk OV knooppunt met een riant emplacement; het werd gesloopt in 1977. De wandelroute is net als de spoorlijn 7 km lang en voert door de Biltse duinen en het Panbos. In Bilthoven loopt de voormalige spoorlijn nu door de achtertuinen van de villa's. Aan het einde van de Bosuillaan begint het pad over de oude spoorbaan.

Het station Bosch en Duin stond er van 1907-1941, een romantisch bosstationnetje met een kiosk van gietijzer en glas. Na de sluiting van het station plaatste de NS hier twee oude treinstellen als noodwoningen.

Aan de overkant van de Amersfoortse weg staat station Huis ter Heide, het kloeke gebouwtje werd verbouwd in 1901

als dienstwoning en het jaar daarop tot station met sigarenwinkelje.

In 1941 stelde de Duitse bezetter de spoorlijn buiten gebruik en werd ook het station Huis ter heide gesloten. Langs het perron staat nog rangeerlocomotief 329 van de NS uit 1950.

Het Wapen van Zeist, dat er nog wel staat is het voormalige spoorweghotel, het werd geopend in de zomer van 1910, toen het buurtspoor drommen recreanten aanvoerde en Zeist bekend stond als de Parel van de Stichtse Lustwarande.

De wandeling eindigde bij het station Driebergen Zeist, nog een mooi stukje door het groen, bedacht door Hettie.

Willemien Valewink

De purperreigerkolonie in Kockengen, 2022

In De Bres van herfst vorig jaar beschreef ik dat er in 2021 voor het eerst in zo'n 50 jaar weer purperreigers gebroed hadden in Kockengen. Dit past in het beeld dat het goed gaat met de purperreiger in Nederland: ca. 1000 paar in 2021, verspreid over zo'n 30 kolonies. Locatie in Kockengen: in het struikgewas in de rietlanden ten zuiden van Kockengen bij de splitsing Wagendijk – Schutterskade. Op basis van de toen gemaakte dronebeelden schatte Henk van der Kooij – de purperreiger-specialist in Nederland – het totaal aantal nesten op 8.

Grote vragen nu waren natuurlijk: "Komen de purperreigers terug in 2022? En zo ja, wat is het aantal nesten?"

Tijdens de ALV van Natuurgroep Kockengen adviseerde Henk om de laatste week van mei het gebied te betreden, de nesten op het oog te tellen en om in de dagen daarna nog eens te tellen op basis van drone-opnames (foto's – film). Voordeel van deze periode is dat de nesten al gebouwd zijn, maar dat de verstoring nog minimaal is.

De vroegste jonge vogels zijn al wel uit het ei, maar nog slechts één à twee weken oud - te jong om van schrik uit het nest te vallen. Tijdens mijn vogeltelrondjes had ik al gezien dat de purperreigers weer in Kockengen teruggekeerd waren uit hun overwinteringsgebied. Daarom gingen op 31 mei jl. Henk van der Kooij, geassisteerd door Gerard van Zuijlen (Natuurgroep Kockengen) en mij verwachtingsvol met een boot het gebied in.

Opvallend:

- Het is een zeer drassig en ontoegankelijk gebied, maar dus ook te nat voor de vos, een van de belangrijkste predatoren van jonge purperreigers;
- Vrijwel alle nesten waren gemaakt in de grauwe wilg, maar dat bleek slechts een zeer beperkte randvegetatiezone te zijn in het moerasgebied (naast els en schietwilg);
- Alle nesten lagen tussen 2 en 5 meter hoogte;
- De nesten meer in het midden van het gebied hadden al (piepende) jongen, de nesten meer aan de buitenkant waren duidelijk voor de laatkomers (hadden alleen nog eieren in het nest).

Henk struinde door het gebied en met een lange stok met een spiegel eraan telde hij de nesten. Totaal geschat aantal: **26**, een forse

toename dus vergeleken met vorig jaar!

Op 2 juni heeft Hans van Loenhoud met zijn drone van bovenaf foto's en een film gemaakt van de nesten. Ook hier is te zien, dat er veel nesten in slechts een beperkte zone liggen (zie foto). De nesten zijn op de foto te zien als 'bruine vlekjes' in het groen.

De dronefoto's en -film liggen op dit moment ter beoordeling voor bij Henk van der Kooij. In Limosa 94.4 beschrijft hij de telmethode met drones, en veelal liggen de getelde aantallen nesten op basis van dronefoto's in de buurt van de grondtellingen. Overigens: tellingen op basis van zichtwaarnemingen (aan- en afvliegende vogels) geven meestal een forse onderschatting van het aantal nesten.

We zijn in afwachting van zijn finale schatting op basis van de twee gebruikte methodes!

Overigens zal binnen het bestuur van Natuurgroep Kockengen de discussie nog gevoerd gaan worden, of we met specifieke beheermaatregelen het areaal aan grauwe wilg zouden kunnen verhogen, om in de toekomst een verdere toename van het aantal purperreignesten mogelijk te maken.

Fons van Haelst

De werkgroepen in het Vecht en Plassengebied

Paddenstoelenwerkgroep

Contactpersoon:

Hanni Meulemans-Mik

Email: hannimik@xs4all.nl

In het najaar iedere vrijdagochtend op paddenstoelenjacht

Jeugdwerkgroep en scharrelkids

Contactpersoon: Marijke Zoetelief

Email: marijkezoetelief@gmail.com

Werkgroep Commelinhof

Contactpersoon: Minke Schröder-Baron

Email: minke.schroder@ziggo.nl

Gehele jaar iedere vrijdagochtend open voor onderhoud.

Voor het publiek op zondagmiddag van half februari tot half mei open.

Adres: Park Vechtenstein, Maarssen

Waterwerkgroep

Contactpersoon: Marijke Zoetelief

Email: marijkezoetelief@gmail.com

Vleermuizenwerkgroep

Contactpersoon: Hettie Luijten

Email: hettie.luijten@planet.nl

Wandelingenwerkgroep

Contactpersoon: Willemien

Valewink

Email: w.valewink@hetnet.nl

Werkgroep excursies

Contactpersoon: Dries Klooster

Email: dries.klooster@telfort.nl

Aanvraag excursies: Truus Lefeber

Email: truus.ivnvp@gmail.com

Vogelwerkgroep

Contactpersoon: Annelies

Speksnijder

Email: j.e.speksnijder@ziggo.nl

Werkgroep Stadsnatuur

Contactpersoon: Titia Kan-Boot

Email: titiakan@planet.nl

Werkgroep Geopark

Contactpersoon: Annelies

Speksnijder

Email: j.e.speksnijder@ziggo.nl

Werkgroep moestuinieren

Contactpersoon: Richard Tukker

Email: richard.tukker@ziggo.nl

Werkgroep natuurkoffer

Contactpersoon: Vacant

Het bestuur

Voorzitter: Hans Loenhoudt
voorzitter@ivnvechtplassen.org

Secretaris: Truus Lefeber
Email: secretaiaat@ivnplassen.org

Penningmeester: Terenia de Reus
Email: penningmeester@ivnvechtplassen.org

Bankrekening: Triodosbank
NL28 TRIO 0788 8854 99 t.n.v.
IVN afd. Vecht en Plassengebied

Bestuursleden: Christian Naethuys, Kees Goossen, Anina Jonker

Contactpersonen vanuit het bestuur naar de werkgroepen :

Hans: natuurcursus, stadsnatuur,

Truus: NGO, vogel en vleermuis, excursies, wandelwerkgroep

Terenia: paddenstoelen, Commelinhof

Christiaan: jeugd en waterwerkgroep, tuinambassadeurs

Kees: communicatie

Anina: communicatie

Vertrouwenspersoon

Tineke Schermerhorn

Haar emailadres is

vertrouwenspersoon@ivnvechtplassen.org

Nog wat werkgroepen

Werkgroep communicatie

Contactpersonen

De Bres: Jan van Schooten
Email: jcvanschooten@gmail.com

PR en communicatie: Kees Goossen en Anina Jonker
Email:

communiatie@ivnvechtplassen.org

Website: Richard Tukker
Email: richard.tukker@ziggo.nl

Social media: Richard Tukker
Email: richard.tukker@ziggo.nl

Cursuswerkgroepen

Werkgroep natuurcursus

Contactpersoon: Bernadet Sijmons

Email: inez.kollaard@planet.nl

Werkgroep Stadsnatuur

Contactpersoon: Joke van der Ham

Email: jh.ham@hccnet.nl

Werkgroep

Natuurguidsenopleiding

Contactpersoon: Joop Bouwman

Email: joopbouwman54@gmail.com

Van de ledenadministratie

Beste mede IVN-ers,
In de afgelopen periode hebben wij maar liefs negen nieuwe leden mogen verwelkomen. Wij blijven in de lift zitten als vereniging. We hebben het tij mee. Steeds meer mensen willen zich blijkbaar met de natuur bezig houden. Dat is heel positief.

De nieuwe leden zijn:

Wil van Ginkel

Eline Stikkelman

Ronald van Ek-Nieuwenweg

Esther Hokken

Saskia Teernstra-Peerenboom

Nicolien Rengers

Han Schilthuis

Hetty Winkel

Mona Toet

Ik wens jullie namens de andere leden van harte welkom en ik hoop dat jullie veel plezier zullen hebben van het lidmaatschap.

Van drie leden hebben we afscheid genomen in deze laatste periode. Een van hen is verhuisd naar een andere afdeling, maar is nog wel lid van het IVN.

Eugenie Weenink

Online media afdeling:

www.ivn.nl/vecht-en-plassengebied

www.facebook.com/ivnvechtplassen

<https://www.facebook.com/groups/292630307552505>

Stadsnatuur Utrecht:

www.ivn.nl/ivnstadutrecht

www.facebook.com/groups/ivnstadutrecht

www.instagram.com/ivnstadutrecht

www.twitter.com/ivnstadutrecht

De Werkgroep Commelinhof zoekt vrijwilligers die van tuinieren houden.

De Werkgroep Commelinhof zoekt vrijwilligers die van tuinieren houden.

De Commelinhof is de Stinzenplantentuin van IVN Vecht & Plassengebied in park Vechtenstein in Maarssen. We zoeken vrijwilligers die van tuinieren houden. Of je wel of geen lid bent van het IVN (Instituut voor natuureducatie), dat doet er niet toe. De Stinzenplanten waar we ons op richten zijn voornamelijk bosplanten die in het voorjaar bloeien voordat er bladeren aan de bomen komen. Je leert al doende welke Stinzenplanten er zoal in de Commelinhof groeien en hoe ze te onderhouden. Om zelf bij te blijven bezoeken we als werkgroep elk jaar een andere tuin.

Het was vrijdag 11 maart 2022 de dag van NL-Doet waarbij medewerkers van de Rabobank, twee leerlingen van Kinderwerkplaats Kees Boeke uit Bilthoven, buurtbewoners en leden van de Werkgroep Commelinhof aan de slag waren. Op zo'n dag worden er klussen gedaan waar de werkgroep tijdens het wekelijkse onderhoud niet aan toe komt. Zo werd een pad aangelegd in een

nieuw deel van de tuin, het Armbloemig look - een woekeraar - werd uitgedund, het hekwerk werd gerepareerd, enz.

Die dag waren in de hof de Winterakonieten al uitgebloeid en ook bij de zes soorten Sneeuwkllokjes was het mooiste eraf. Daarentegen bloeiden de Bonte krokus, Boerenkrokus, het Zomer klokje, Maarts viooltje, Stengelloze sleutelbloem, Gevlekt longkruid, Kleine maagdenpalm, Tuin judaspenning, Oosterse anemoon, Pyreneeënyacint, Leverbloempje, Stinkend nieskruid, Speenkruid, Beemd ooievaarsbek, Kleine narcis, Witte bosanemoon, Vingerhelmbloem, Amerikaans vergeet-me-nietje, Bosanemoon, Armbloemig look, Wit hoefblad, Lente klokje, het Rood peperboompje.

11 maart 2022 de dag ook, dat het opviel dat de Mansoor bloeide. De Mansoor, *Asarum europaeum* is een kruipende plant die behoort tot de Pijpbloemenfamilie. Het is in Nederland een weinig voorkomende plant die vanuit Midden- en Zuid-Europa door de mens verspreid is. Mansoor wordt in het wild aangetroffen in het Maasgebied van Zuidoost België en de Duitse Eiffel in schaduwrijke, vochtige humusrijke en kalkrijke kleibodem. Een milieu dat vergelijkbaar is met die van stinzenplanten in de Commelinhof. Uit een verslag weten we dat de

plant is meegenomen door Jan Wolters. Eén van de oprichters, inrichter en beheerder van de tuin. Hij heeft de plant meegenomen van de buitenplaats Oud Over in Loenen waar de plant volgens zijn aantekeningen al jarenlang voorkwam. Die buitenplaats ligt op de oeverwal van de Vecht, waarvan de samenstelling van de grond overeenkomt met die van de Commelinhof.

Het is een overblijvende kruipende plant die via de wortels een symbiose aangaat met een schimmel. De schimmel neemt mineralen op uit de bodem en staat die af aan de plant. De Mansoor op zijn beurt staat als voeding suikers af aan de schimmel. Hij dankt zijn naam aan de vorm van de bladeren. De wintergroene bladeren zijn donkergroen, glanzend, niervormig en 3 - 10 cm groot. De bloemen bloeien van maart tot mei, zijn klokvormig, van binnen roodbruin van kleur en liggen verborgen onder de bladeren. Je moet goed kijken wil je ze zien.

De werktijd op vrijdag in de Commelinhof in park Vechtenstein is variabel maar start om 10.00 uur. Voor meer informatie Google naar IVN Vecht en plassengebied of bel Minke Schröder, telefoon 0346 - 53 45 75. We zullen je van harte ontvangen.

De werkgroep Commelinhof

Aan de heer/mevrouw:

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

www.editoo.nl

Indien onbestelbaar dan graag retour zenden aan:
Ledenadministratie IVN Vecht en Plassengebied, t.a.v. Eugenie Weenink, Boomstede 505, 3608 BK Maarssen

ivn natuur
educatie
Vecht en Plassengebied